

LES MAP

VERKIEZINGEN IN HET NIEUWS

NIEUWS
IN DE
KLAS

ef
evens
foundation

Vlaanderen
verbeelding werkt

In deze publicatie wordt slechts de mening van de auteur weergegeven. De Europese Unie is niet aansprakelijk voor het gebruik dat eventueel wordt gemaakt van de informatie in deze publicatie.

VERKIEZINGSPROPAGANDA

Propaganda wil mensen overtuigen van een bepaald idee. Het is “gekleurde” informatie die het gedrag en/of de mening van mensen wil beïnvloeden en veranderen. Het kan zeer diverse vormen aannemen. Denk maar aan ngo-campagnes die hopen je gedrag te veranderen, affiches die een tegenpartij in een slecht dagbeeld plaatsen of berichten die net eenzijdig focussen op de grootsheid van de eigen partij.

Het is echter niet evident om propaganda te herkennen. Zeker als we het eens zijn met de boodschap, hebben we de neiging om hier minder kritisch naar te kijken. Dan lijkt het misschien wel gewoon informatie, nieuws of entertainment.

4 propagandatechnieken

Propaganda maakt gebruik van verschillende technieken, niet noodzakelijk allemaal tegelijk, om mensen te overtuigen of te bewegen naar een bepaald doel. En die bedoeling ervan hoeft niet noodzakelijk kwaadaardig te zijn. Het is wel belangrijk dat je ze kan herkennen wanneer je ze ziet, en dan nadenkt over wat de intentie achter het gebruik van deze technieken kan zijn.

- 1 Propaganda speelt vaak in op **(hevige) menselijke emoties**. Door in te spelen op woede, angst, frustratie of hoop, kunnen de makers van propaganda de kritische geest van de ontvanger onderdrukken.
- 2 De informatie in propaganda kan juist zijn, of maar een halve waarheid, of zelfs een regelrechte leugen. Ongeacht of een stuk propaganda waar of onwaar is, vaak wordt de informatie erin **vereenvoudigd**. Het herhalen van vertrouwde verhalen, beelden en metaforen maakt dat ze waar lijken.
- 3 Propaganda speelt in op **noden en waarden** van specifieke groepen in de samenleving, bijvoorbeeld als vader of moeder, als behorend tot een bepaalde etniciteit, of andere sociale categorieën. Propaganda wordt zo persoonlijk en relevant.
- 4 Controverse is een krachtige tool voor de propagandist, want mensen worden aangetrokken door conflict. Drama is een effectieve manier om de aandacht te trekken, en vervolgens een **‘wij-zij’ verhaal** op te hangen.

Meer info op
www.mindovermedia.be

TIPS VOOR JOU ALS LEERKRACHT

- Het kan handig zijn om je les te starten met propaganda die niet tot de leefwereld van de leerlingen behoort. Bijvoorbeeld uit het verleden of uit een land waar niemand banden mee heeft.
- Let wel: propaganda is niet iets dat enkel in het verleden of in verre dictaturen bestaat. Op www.mindovermedia.be vind je hedendaagse propagandavoorbeelden uit de hele wereld.
- Soms lokt een propagandavoorbeeld heel wat discussie uit. Herformuleer deze discussie om de propagandatechnieken te duiden (bv. “Het valt op dat het hevige emoties losweekt”, “Het is duidelijk dat dit voorbeeld effect heeft op diegenen die ‘waarde X’ belangrijk vinden, maar minder op de rest.”)

Maak je eigen propaganda voor een jongerenpartij

Om propaganda te begrijpen is het belangrijk dat jongeren achterhalen waarom ze zich bijvoorbeeld laten overtuigen door een bepaalde campagne. In deze les bekijken de leerlingen enkele propagandavoorbeelden en maken ze zelf propaganda. De bedoeling is om kennis te maken met de verschillende technieken van propaganda en deze te begrijpen.

VOORBEREIDING LEERKRACHT

- Neem de verschillende propagandatechnieken door.
- Let op: Dit is een introductieles over propaganda. Je geeft best ook een vervolgles waar de verschillende technieken uitvoerig besproken worden.

Inleiding — 🕒 10 min

Toon onderstaande affiches aan je leerlingen. Je kan werken met onderstaand voorbeeld of je kan op zoek gaan naar een ander voorbeeld.

3× 'Voor de verandering'

- 1 Welke affiche sluit het meest aan bij 'de verandering'?
- 2 Waarom is dat?
- 3 Wanneer is 'de verandering' goed of niet goed afgebeeld?
- 4 Wat zou een beeld zijn dat voor hen (nog) beter 'de verandering' afbeeldt?
- 5 Wat zijn andere standpunten die de partij kan hebben? (l.f.v. lokale verkiezingen? Gericht op jongeren? Bv: goed onderwijs, vlottere mobiliteit)

Midden — 🕒 30 min

Verdeel de klas in groepjes van 4. Geef hen de opdracht om een slogan te bedenken over een bepaald thema, met bijpassend beeld. De bedoeling is dat ze de andere leerlingen hiermee proberen te overtuigen.

HOE GA JE TE WERK?

- Laat elk groepje één slogan formuleren.
- Geef de opdracht om een foto te maken die bij de slogan past (en liefst de boodschap ook versterkt).
- De leerlingen kunnen hiervoor hun smartphone gebruiken of eventueel een tablet van de school.
- Van zodra ze een foto genomen hebben, zetten ze hun slogan op de foto. Om de foto te bewerken kunnen ze Snapchat, Whatsapp of Instagram gebruiken. Of eventueel een andere tool.
- Toon de foto's klassikaal. Eventueel kan je vragen om de foto's te uploaden via padlet, pinterest, ppt ...
  - Toon de foto's eerst zonder uitleg.
  - De andere leerlingen moeten achterhalen wat de foto vertelt.
  - Wat vertelt de foto? Klopt de slogan met het beeld?
  - Ben je overtuigd door dit "campagnebeeld"?
  - Waarom wel/niet?
  - Probeer de antwoorden van de leerlingen te herformuleren in functie van de propagandatechnieken.

TER ILLUSTRATIE

Leerlingen maakten deze affiche. Voor de andere leerlingen bleek deze goed te werken omdat het "een schuldgevoel gaf". Een hevige emotie die hen aanzette om vanaf nu geen vuilnis meer te laten slingeren.

Deze slogan en beeld bleken vooral in trek bij vrouwelijke leerlingen, die het absoluut nodig vinden dat er meer kansen zijn voor hen in de maatschappij. Door dat glazen plafond, dus!

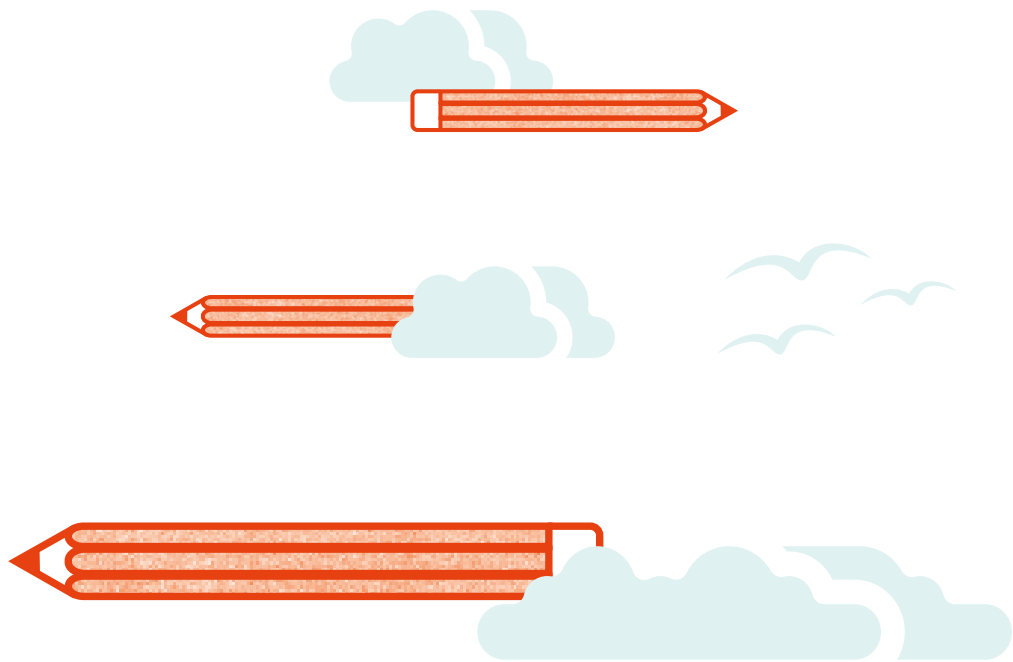

Slot — 🕒 5 min

Bespreek in groep. Als de leerlingen nu een voorbeeld moeten kiezen: wat is voor hen het sterkste campagnebeeld en waarom?

Leg de verschillende propagandatechnieken uit. Vertel dat deze niet altijd tegelijkertijd in een voorbeeld aan bod komen. Dat kan je ook zien aan de andere voorbeelden van de leerlingen. Niet iedereen heeft dezelfde techniek toegepast.

Bovendien is de ene techniek niet betere dan de andere. De ene techniek zal voor sommige mensen meer impact hebben dan een andere.

Verkiezingen en propaganda

In de aanloop naar de verkiezingen zie je heel wat campagneslogans en affiches in het nieuws passeren. De verschillende politieke partijen willen zo de kiezer overtuigen om voor hun partij te stemmen. Hoe ze te werk gaan en welke impact dit heeft, komt in deze les aan bod.

VOORBEREIDING LEERKRACHT

- Verzamel verschillende voorbeelden van propaganda.
- Verzamel verschillende campagneaffiches van (lokale) politieke partijen. Upload deze eventueel al via www.mindovermedia.be.
- Meerdere exemplaren van het werkblad propaganda (zie bijlage)

TIP

Op propaganda.mediaeducationlab.com/browse/verkiezingen staan al enkele voorbeelden van verkiezingspropaganda. Je kan deze voorbeelden gebruiken of je kan eigen voorbeelden toevoegen.

Inleiding — 🕒 10 min

Laat de leerlingen kennismaken met de 4 propagandatechnieken. Heb je Les 1 gegeven? Dan kan je eventueel aan de slag met de voorbeelden die de leerlingen gemaakt hebben. Leg uit aan de hand van 4 beelden die duidelijk 1 techniek gebruiken.

Midden — 🕒 25 min

Toon verschillende campagneaffiches van politieke partijen. (De voorbeelden zijn best zo lokaal mogelijk.) Bespreek de verschillende voorbeelden klassikaal. Je stelt volgende vragen:

- 1 Ben je overtuigd? Waarom? Laat leerlingen bijvoorbeeld op een lijn staan. Bijvoorbeeld zij die helemaal overtuigd zijn helemaal links, en degene die helemaal niet overtuigd zijn aan de rechterkant. Laat vervolgens enkele leerlingen uitleggen waarom ze staan waar ze staan.
- 2 Zou deze boodschap een andere groep in de maatschappij kunnen overtuigen? Waarom wel / niet? Laat ze bijvoorbeeld een nieuwe plaats innemen op de lijn als senioren of arbeiders.
- 3 Heeft dit een positief / neutraal / schadelijk effect? Voor wie? Stel de vraag of een campagnebeeld voor de leerlingen persoonlijk positieve of negatieve gevolgen heeft (Bv.: de campagne kan haat oproepen tegen een bepaalde groep, of mensen zouden er bang van kunnen worden .... Een alternatieve vraag om dit te bespreken: zou je dit bericht liken of delen op sociale media? Of zeer zeker niet?

Bespreek nadien hun top 3. De leerlingen denken eerst in stilte na over

- de volgens hen meest positieve voorbeelden (die verspreid mogen worden).
- de volgens hen meest negatieve voorbeelden (die best niet verspreid worden).

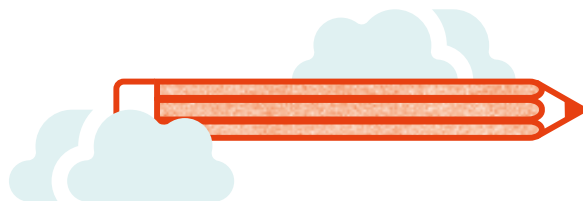
HEB JE EXTRA TIJD?

- Laat de leerlingen in groepjes van 3 de voorbeelden op Mind over Media beoordelen en een commentaar toevoegen. Nadien kan je hun top 3 bespreken van de voorbeelden die ze net beoordeeld hebben. De leerlingen kunnen hiervoor hun smartphone gebruiken. Internet is nodig.
- Of de leerlingen uploaden zelf een voorbeeld van verkiezingspropaganda op propaganda.mediaeducationlab.com/browse/verkiezingen. De leerlingen beoordelen elkaars voorbeelden.

Slot — 🕒 10 min

Laat de leerlingen in groepjes het werkblad propaganda verder aanvullen (zie bijlage) met

- een definitie van propaganda die voor iedereen verstaanbaar is
- kenmerken van propaganda
- enkele voorbeelden
- enkele tips om propaganda te herkennen (bv. Tips om het verschil tussen misleidende en waarheidsgetrouwe boodschappen te herkennen).

2

NIEUWS OVER VERKIEZINGEN EN POLITIEKE PARTIJEN EN POLITICI

In de aanloop naar de verkiezingen brengen heel wat nieuwsmedia verslag uit over de standpunten en activiteiten van politieke partijen en politici. Nieuwsmedia informeren over de standpunten van politieke partijen, zetten onderwerpen op de politieke agenda, gaan na of bepaalde maatregelen correct uitgevoerd worden en duiden de verschillende ontwikkelingen in een bredere context. Maar omgekeerd willen politieke partijen ook dat bepaalde aspecten van hun campagne door de nieuwsmedia wordt opgenomen. Nieuwsmedia geven dus ook een platform aan politieke partijen en politici. Het is daarom belangrijk om in de aanloop van de verkiezingen de nieuwsverslaggeving kritisch te volgen.

Je staat best even stil bij de nieuwsberichten die je over de verkiezingen leest. Journalisten, reportagemakers, maar ook politieke partijen en politici maken bepaalde keuzes om een boodschap over te brengen. Hieronder volgen twee lessen om hier rond te werken in de klas.

LES

1

Verkiezingen in het nieuws

VOORBEREIDING LEERKRACHT

1 LESUUR

- Voldoende papieren kranten en magazines
- Toegang tot het internet om online nieuwsmedia te analyseren
- Meerdere exemplaren van de affiche 'Verkiezingen in aantocht' (zie bijlage)

Inleiding — ⌚ 10 min

Waarom berichten nieuwsmedia over de verkiezingen?

Stel volgende vragen:

- Wie heeft er vandaag al iets gehoord, gelezen, ... over de verkiezingen, politiek ...?
- Via welke media/ kanalen?
- Waarom verneem je nu heel wat over politiek?
- Welke rol hebben journalisten bij verkiezingen (agendasetting, framing, informeren, ...)?

Midden — 🕒 40 min

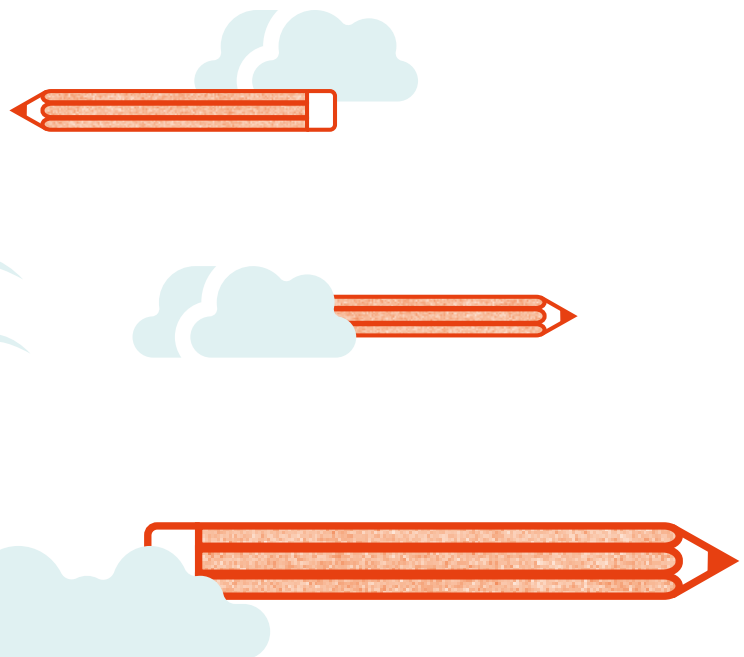
Verdeel de klas in groepjes. Elk groepje gaat op zoek naar een nieuwsitem dat deze week over de verkiezingen of een politieke partij in nieuwsmedia verschenen is. Het kan gaan over een bericht in de krant, in een magazine of online. Ze bespreken het bericht aan de hand van de affiche 'Verkiezingen in aantocht' (zie bijlage).

Nadien gaan ze op zoek naar hetzelfde item in een ander medium (tv-fragment, website partij, nieuwsmedium,...) en doen de oefening opnieuw. Wat zijn de gelijkenissen, verschillen? Hoe komt dit? Toevallig dezelfde bron? Wat zou de bron kunnen zijn? Aan de hand van een aantal stappen zullen ze de nieuwsberichten helemaal doorgronden (zie affiche 'Verkiezingen in aantocht' in bijlage) en met elkaar vergelijken. Nadien lichten de leerlingen toe wat ze gevonden hebben.

Slot — 🕒 5 min

Hang de affiche eventueel omhoog in de klas en vraag aan de leerlingen waar ze later zeker nog zullen op letten.

Maak zelf nieuws voor een politieke partij

De leerlingen gaan zelf aan de slag en kruipen in de rol van een politieke partij en journalist.

VOORBEREIDING LEERKRACHT

- Kranten en magazines
- Toegang tot het internet
- Knip de kaartjes uit (bijlage)

Indien er niet voldoende tijd is, kan je de leerlingen ook een thema opleggen. Zo moeten de leerlingen over hetzelfde thema nadenken, maar erover schrijven vanuit een andere politieke partij.

Inleiding — ⌚ 5 min

Geef elke leerling een kaartje. Aan de hand van hun kaartjes moeten ze hun partners voor de opdracht vinden. Als ze elkaar gevonden hebben gaan ze aan de slag. Je vindt de kaartjes in bijlage.

Midden — ⌚ 80 min

- 1 De leerlingen vertegenwoordigen een bepaalde politieke partij in hun regio. Waar zouden zij vanuit hun partij op willen inzetten om jongeren te bereiken? Hoe zouden ze dat doen?
  - Waar wil je op inzetten?
  - Bedenk een mogelijke actie om je standpunt in de kijker te zetten.
  - Maak over je actie een persbericht en een bericht voor sociale media (fb en twitter) of blogpost ...
  - Ga op zoek naar de standpunten van je partij. Probeer je actie zoveel mogelijk af te stemmen met de visie van de partij.
  - Ga op zoek naar de sociale media of website van de lokale afdeling en/of politici en kijk hoe ze communiceren. Misschien vind je wel een persbericht terug dat je op weg kan helpen?
  - Je persbericht bevat best een foto en een quote. Je boodschap is kort en krachtig.

- 2 De verschillende groepen stellen hun actie aan elkaar voor.
- 3 Nadien kruipen de leerlingen in de rol van een journalist. Ze maken van het persbericht van een van de andere groepjes een nieuwsbericht voor een bepaald nieuwsmedium.
- 4 Ze denken na over volgende vragen:
  - Voor welk nieuwsmedium werk ik?
  - Wie is het doelpubliek?
  - Hoe breng ik het onderwerp?
  - Waar moet ik op letten? Wat is de insteek voor het nieuwsbericht?
  - Heb ik alle info (quote, foto, ...)

ACHTERGROND-
INFORMATIE

Hoe schrijft een journalist een nieuwsbericht? Een journalist probeert altijd een zo volledig en duidelijk verhaal te vertellen. Dit doet hij door:

- de info te controleren;
- objectief te blijven
- verschillende bronnen te raadplegen;
- na te gaan of het om een feit of mening gaat;
- verschillende mensen aan het woord te laten of experts te bevragen.

Wanneer de journalist een artikel of nieuwsbericht heeft opgesteld, controleert hij of het bericht voldoet aan een aantal vragen. Hij probeert steeds een antwoord te geven op volgende vragen:

- **WIE** over wie gaat het nieuwsbericht?
- **WAT** wat is er precies gebeurd?
- **WAAR** op welke plek is het gebeurd?
Dit kan heel speciek zijn, bijvoorbeeld een straatnaam
- **WANNEER** op welke datum is het nieuwsfeit gebeurd of gaat er iets gebeuren
- **WAAROM** waarom is het gebeurd?
- **HOE** hoe is het gebeurd?

Slot — 🕒 10 min

Bespreek nadien klassikaal. Hoe zijn de persberichten overgenomen? Wat vonden ze makkelijk / moeilijk?

EXTRA

- Nodig eens een journalist of politicus uit in de klas.
- Neem een interview af met een journalist of politicus uit de regio en vraag naar hun ervaringen.
- Ga in een van de verschillende nieuwsmedia op zoek naar een onderwerp dat aansluit bij je partijstandpunt en maak er een nepbericht of een satirisch nieuwsbericht van.

